

LUKAS

Ulun mey Badaq Yesus Keristus Sinulis Lukas.

1:1-4 Penapu'un

1 1 Kuwan Tuan Theophilus, mulaq lemulun nenulis lem ayuq kerja nuk sinaruq Tuhan lem erang tauh. 2 Idah nenulis abi nuk keliq idah let ngen lemulun nuk nekeliq ulun mey kerajaan Yesus. Lun nuk nekeliq kerja mey ulun Yesus inah pengeh kuh pemadaq karuh Tuhan ngen lemulun mulaq. 3 Let pu'un kerja Tuhan inah nejadiq pengah uwih neperisaq idih ngen dalam-dalem kadiq neh uwih ngelinuh uwih perlu nulis abi nuk keliq kudi inah ngen dooq atur 4 kidih teh iko kerab keliq ngen dooq li'o lem ayuq Yesus nuk binala dulun ngen iko.

1:5-25 Malikat Gabriel Nemare Kaliq Ngen Zakharia Awan Nah Elisabet Kareb Nenganak Adtah Anak Dala'ih.

5 Rangaq Herodes kuh raja ngi tanaq Yudea adtah priest tutul Abia ngadan iah Zakharia mey awan nedu Elisabet metoq tutul Arun. Ulun diwah dengarumaq linuq na'am pasalaq. Diwah pakatu mayaq nuk patulu pian Tuhan. 7 Diwah duah-duah pengah ngered mey metoq bakah teh Elisabet kadiah kadiq neh diwah naam anak.

8 Zakharia kerajaan ngen Tuhan kuh adtah priest. Lam adtah adto rangaq abi priest panen Zakharia nengalap babpat naruq kerajaan lem temple, 9 mayaq adet nuk pakale

tu'an idah, abi priest nuk lem adtah panen miliq iih nuk ru'en idah naruq kenep-kenep kerja nuk perlu tu'an lem temple. Zakharia neh suk piniliq panen nedi amey nutud incense luun mezbah lem temple. 10 Kemaq Zakharia nutud incense, maya lam pakale tu'en idah, abi lemulun mulaq kereb pamung tabubpun sembayang ngi layi temple. 11 Denak-denak adtah malikat sinuruq Tuhan mine mawan ngen Zakharia, Malikat inah nemudur lipa sinu'ah mezbah nuk inan Zakharia nutud incense. 12 Pelaba ta'ut neh Zakharia rangaq iah neni'ar malikat inah. 13 Kadiq Zakharia ta'ut kadi' neh malikat nemala ngen iah, "n'am ta'ut Zakharia, Tuhan pengah neninger sembayang mudi. Awan mudi Elisabet kerab nenganak adtah anak dela'ih ngen iko. Iko mesti naru' ngadan nadi Yohanes. 14 Kerab Yohanes tenganak riak neh, iyah kerab naruq iko mey lun beken pelaba dooq liat, 15 kadiq Tuhan pian mare adtah kerja nuk pelaba ditaq tu'en iyah, iyah mesti naam karab mirup burak mey nuk rupen pa'it kayuq arak mey nuk rupen pa'it beken. Anak mudi inah tu'an Tuhan penuq ngen Roh Linu' let pu'un iyah idih lem batek tesinah nedi. 16 Iyeh kerab nguyut mulaq tutul Israel meleg naruq salaq kidih teh idah kerab naruq nuk pian Tuhan. 17 Kareb na'am teh Tuhan marih, Yohanes neh sukpu'un marih ngen akat lalud Roh Kudus kayuq nuk bire Tuhan ngen Nabi Elijah. Kadiq kinah kareb neh kenep-kenep lemulun nuk uwan anak dooq rurum ngen anak-anak dedi. Iyeh kerab madaq lenmulun nuk na'am menu ngen Tuhan meleg naru' salaq, naruq idah mulun muned na'am pesalaq mayaq ilah let ngen Tuhan mey naruq lenmulun teminaq adting Tuhan."

18 Zakharia nemala ngen malikat inah, "Kapah neh uwih kareb kaliq nuk binala mudi inah? Kadiq uwih ngalinuh naam mayu-mayu teh idih kerab jadiq kadiq uwih pengah ngered mey metoq awan kudi Elisabet pelaba teh ngered kadiah, naam mayu-

mayu teh iyah kerab nenganak netoq.” 19 Malikat inah nemala ngen Zakharia, “Wih inih Gabriel adtah demulun Tuhan. Iah nenuruq uwih marih pakaruh ngen iko mey marih mala bala nuk do inih. 20 Dooq iko ninger Zakharia, let kinih neh na’am neto iko kerab nakaruh medting edto suk inan anak mudi tanganak riak neh, kadi iko na’am menu ngen karuh nuk binala kudi, nuk mesti tu’an Tuhan jadiq.”

21 Kemaq Zakharia lem temple, dadan neh lemulun nuk pemung ngi layi na’it iah mirat, pakaruh neh idah lam erang idah sebuleng mala, “Naruq anun teh Zakharia pelaba tu’uh dadan lam gereja ruka sinih?” 22 Na’am teh dadan mirat neh iyah na’am buruq-buriq let lam gereja, na’am iah kerab nakruh, iah ngayud ngen tidtu nedi tupu. Lemulun nuk pemung ngi pelayi menu iah nekeliq adtah ayun sini’ar iah bire Tuhan kadiq neh iah naam kerab nakaruh netoq.

23 Kerab igu suk inan Zakaria kerja lem temple mabi, muliq neh iah ame ngi rumaq nedi. 24 Na’am teh dadan pingan iah nemuliq ngeren neh Elisabet awan nedi. Karab iah ngeren iah mudeng lem rumaq limah bulan na’am amey ngapah-ngapah. Iyeh mala ngen burur nadi sebuleng, 25 “Inih nuk sinaruq Tuhan ngen uwih. Iyah netulung uwih nememug iguq bakah kudi, kadiq neh uwih na’am miguq pema’un lenmulun netoq.”

1:26-38 Malikat Gabriel Mare Keliq Ngan Mariam Adtah Anak Dela’ih Tu’an Nah Nenganak.

26 Enem bulan neh Elisabet pangah ngeren, Tuhan nenuruq Malikat Gabriel amey ngi bawang Nazareth lam babpat Galelia, 27 amey patulu ngen Mariam adtah datur beruh nuk nita lun wan nedi kuh awan Usup pupuh Raja Daud. 28 Kareb Malikat Gabriel papuq ngen Mariam iyah nemala, “patabiq dooq liat Mariam. Tuhan mare berkat nuk rayah ngen iko. Iah idih ruyung iko mey ngeberkat iko beken let ngen abi datur ngen

berkat nuk pelaba dooq.” 29 Karab Mariam neni’ar Malikat Gabriel iah pelaba ta’ut neninger karuh nuk binala nedi ngen iyah, iyah metoq mawa ngudah Malikat Gabriel nakaruh ngen iyah kayuq inah. 30 “Na’am ta’ut Mariam” ken Malikat Gabriel ngen iah “Tuhan pelaba dooq pian ngen iko, Iyah nengeberkat iko ngen nuk pelaba dooq, 31 iko kareb ngeren mey nenganak adtah anak dela’ih. Rangaq iyah tenganak riak neh iko naruq ngadan nadi Yesus. 32 Yesus inah riak jadiq kuh adtah lemulun nuk pelaba rayah kuasa kadiq iyah anak Tuhan Allah nuk inan kuasa pelu’un abi kuasa. Tuhan Allah kareb naruq Iyah kuh raja lun Israel mayaq nuk pinjadiq Iah ngen Raja Daud ngilad. Iko keliq, Yesus anak mudi inah pupuh Raja Daud. 33 Yesus riak neh kareb ngimet tutul Yakub raked-raked mey kuasa Nedi ngimet kerja Tuhan meruked.”

34 “Kaph neh idih kerab jadiq” ken Mariam ngen Malikat Gabriel, “kadiq uwih ketang na’am nengawah?” 35 Ken Malikat Gabriel mala ngen Mariam, “Roh Kudus kareb marih ngen iko mey kuasa Tuhan nuk pelaba rayah metoq kareb marih ngen iko kadiq neh iko kareb ngeren. Kadiq kinah anak mudi adtah anak nuk linuq kadiq Iyah anak Tuhan Allah. 36 Layii let ngen inah dooq iko ninger, lun ruyung mudi Elisabet metoq kareb adtah anak dela’ih tu’uh peh iyah belaan dulun ngered, bakah na’am kerab nenganak, iyah kinih pengah ngeren enem bulan. 37 Abi inih kerab jadiq kadiq na’am nuk midih na’am kareb jadiq ngen Tuhan.” 38 Ken Mariam ngen Malikat Gabriel, “Uwih inih adtah demulun Tuhan, pelaba dooq pian kuh ngen karuh nuk binala mudi ngen uwih kareb jadiq.” Pengah inah Malikat Gabriel buro let ngi iring Mariam.

1:39-45 Mariam Amey Petulu Ngen Elisabet

39 Na'am dadan pingan Malikat Gabriel nepakaruh ngen Mariam, iyah nenalan amey ngi adtah bawang nuk lam puneng, lam puun-puun, lam babpat Judea, ngi nuk inan rumaq Zakharia diwah dengarumaq Elisabet. 40 Madting neh iyah ngi bawang sinah mine neh iyah ngi rumaq Zakharia diwah dengarumaq. Kareb iyah madting iyah nenawar mare tabiq ngen Elisabet. 41 Kerab Elisabet neninger dawar Mariam anak suk lem batek nedu nekuael ngen dooq liat, Elisabet penuq ngan Roh Linu' 42 nena'ur Mariam ngen dooq liat ngubur Tuhan mala, "Tuhan nengeberkat iko, Mariam, kuh adtah dedtur nuk pelaba dooq let lem erang abi dadtur. Anak nuk tu'an iko ngeren tu'an Tuhan ngeberkat. 43 Ngudah nah iko suk tasinah anak Tuhan amey petulu ngen uwih. 44 Uwih kekeliq iko kuh tesinah Anak Tuhan kadiq adtah nuk pelaba beken nejadiq ngen uwih. Kerab uwih neninger karuh mudi nawar uwih, anak suk lam batek kudi nenekuel ngan do liat. 45 Tuhan nengeberkat iko kadiq iko nemenu ngan Tuhan kareb naruq nuk pangah binala Nah ngen iko kerab jadiq".

1:46-56 Mariam Mare Ubur Ngen Tuhan

46 Pangah diwah pakaruh Mariam mare ubur ngen Tuhan ken iah: "Ngen abi linuh me burur kudi uwih ngubur Tuhan. 47 Uwih pelaba dooq pian ngen Tuhan nengiti uwih, 48 mey nengalap uwih kuh adtah demulun Iah. Setu'uh neh let nginih neh abi lenmulun kareb mala Tuhan nemare berkat nuk pelaba rayah ngen uwih, 49 kadiq Iyah nuk rayah kuasa lun abi kuasa nenaruq adtah nukmidih nuk pelaba rayah ngen uwih. Iyah linuq 50 me dooq ayeq ngen lemulun nuk buluh mey dooq pian mayaq Iyah. 51 Ngen lalud Nadi, Iyah naruq nukmidih nuk merar kayuq Iyah ngebenah lun nuk sidooq nuk

ngalinuh idah merar kuasa. 52 Iyah kareb na'ul raja-raja let luun kerusiq dedi mey Iyah kerab ngeditaq lemulun nuk benah niat. 53 Layi let ngen inah iih lemulun nuk la'uh iyah mare abi nuk midih nuk idah perlu, ngen lemulun nuk kaya Iyah naruaq idah kabu naam nukmidih. 54 Iyah nenulung tauh lun Israel, demulun Nedi, kadiq Iyah ngaeq adaq 55 Ibrahim madting kuh ngen tutul nadi abi-abi kayuq nuk Iyah nepejadiq ngen iah ngilad”.

56 Mariam nemudeng ruyung Elisabet teluh bulan kidih teh iyah nemuliq amey Nazareth.

1:57-66 Yohanes Tenganak Mey Iyah Sinaruaq Ngadan

57 Madting neh adto suk inan Elisabet kareb nenganak iyah nenenganak adtah anak dala'ih. 58 Abi lemulun nuk mayaq airing mey lunruyung nedi kekaliq Elisabet adtah anak dala'ih, idah ngabi menu ngen Tuhan nengaeq adaq iah kadiq neh iyah kareb adtah anak. Idah ngabi pad-pad ruyung iah mawang niat ngubur Tuhan.

59 Kareb anak Elisabet madting waluh adto, lunruyung mey lemulun nuk mayaq iring nadi ame ngi rumaq diwah dangarumaq kadiq dooq pian ni'ar Zakharia nunat anak nedi. Lun nuk madting ngi rumaq diwah pian naruaq ngadan anak diwah kuh Zakharia mayaq ngadan tatamah nedi, 60 Ken Elisabet na'am naruaq ngadan iah Zakharia, Yohanes teh ngadan nedi tu'an. 61 Lunruyung mey lun beken nuk nemadting mala na'am men pupuh ma'un diwah nuk ngadan Yohanes. 62 Kadiq kinah lemulun nuk madting ngayud ngen Zakharia, anun ngadan anak nedi pian iyah. 63 Zakharia mutuh adtah nuk inan iyah nulis. Pangah idah nemere, ngesu neh iyah nulis, “Ngadan iyah tu'an tauh Yohanes”. 64 Rangaq inah metoq ta'ang Zakharia mukab ngesu neh iyah nakaruh mey ngubur

Tuhan. Abi lemulun nuk idih pelaba mawa.

65 Kadiq kinah abi lemulun nuk mayaq iring mey lemulun nuk lam babpat Judea nemulud lem ayuq abi nuk nejadiq lam lubang rumaq Zakharia. 66 Abi lemulun nuk neninger bala inah na'am idah kelupan idih. Idah mala anak sinah riak neh mesti kuh adtah lemulun nuk dooq, kadi pelaba mawan Tuhan idih ruyung iyah.

1:67-80 Zakharia Ngubur Tuhan

67 Zakharia, tatamah Yohanes, nuk penuq ngen Roh Linu' mala karuh let ngen Tuhan, iah nemala, 68 " Ngubur Tuhan lun Israel kadiq Iyah marih tulung mey naruq lun Israel puit. 69 Iyah nemare adtah lemulun maya pupuh Raja Daud kuh LunNengulun. 70 Inah neh jajiq Nedi nuk binala lun nabi-nabi nuk piniliq Iyah ngilad tu'an Iyah ngelebpu. 71 Iyah nemere LunNengulun inah kerab naruq lun Israel puit let ngen abi munuq iyah inah let lam tidtuq lun nuk da'at singuq ngen idah. 72 Iyah naruq inah kadiq Iyah ngaeq adaq pupuh dadi mey teh Iyah ngimet janjiq-janjiq nuk sinaruq Iyah ngen idah ngilad. 73 Iyah nenaruq adtah janjiq nuk na'am kerab pakaaq ngen Ibrahim tatapuh ma'un dedi ngilad 74 nuk mala, "Idah kerab puit tu'an Nah let ngen munuq dadi kidih teh idah naam kareb ta'ut kerja ngen Iyah 75 kemaq idah mulun kuh demulun Tuhan nuk maya pian Iyah.

76 Ngan kiko anak kudi Yohanes lenmulun kaliq iko adtah nabi. Tuhan nuk rayah kuasa, kadiq iko kareb marih pama'un Tuhan marih nuruq lenmulun teminaq kerab naam teh Iyah madting 77 Iyah nemare ilah kuan lun nuk itan Nadi lam ayuq puit mayaq dalam ngapun salaq. 78 Abi inah kerab jadiq kadiq Tuhan rayah ayeq ngen tauh. Kadiq kinah

Yesus Kristus marih let surga naruq tauh puit, 79 marih madaq kapah ayuq Tuhan siren lemulun nuk mulun lem salaq, madaq lemulun nuk kerab mate lem roh dedi, me marih nguyut tauh maya ulun nuk naruq tauh dooq udeng lem Tuhan.”

80 Lam laak-laak pingan Yohanes netenganak piuk rayah neh iah. Iyah metoq piuk teh kail nah lam Roh Allah. Iyah mulun sebuleng lam tanaq bada madting iyah kareb madaq karuh Tuhan ngen lunIsrael.

8:1-3 Dadtur Nuk Mine Rabek Yesus Mey Anak Sekola' Nadi

8 1 Na'am teh dadan pingan inah Yesus mey anak sekola' Nadi mine lam tuda'-tuda' bawang mada' lemulun ngen bala nuk doo' lem ayu' kerja Tuhan mey Iyah mala Tuhan pian kuh Raja ngimet idah. 2 Tuda'-tuda' dadtur nuk dinoo' Yesus let ngen a'it mey nemuro roh nuk da'at let ngen idah kayu': Mariam Magdalena nuk inan tudu' roh da'at binuro let ngen iah; 3 Joana awan Chuza nuk neh kerja pengatur abi barang Herodes Antipas; Susana mey mula' dadtur baken nuk nemare nuk midih dadi penulung melaja' Yesus mey anak sekolah Nadi lam lawe dadi.

*8:4-12 Peginud Adtah Lun Ngutat Ilung Pade
Matius 13:1-23; Markus 4:1-20*

4 Lem adtah adto mula' lemulun mine papu' ngen Yesus. Idah nemirat let lem bawang nuk libut-libut nuk inan idah nepapu' ngen Yesus. Yesus nenakaruh ngen idah maya nuk pangitap, Iyah nemala, 5 “Adtah lun pengutat pade mine ngutat pade lam lati’

nedi, kareb iah ngutat pade nadi, inan nuk tutu' lun dalam tu'an lemulun ngarudu' mey idah mabi tu'an manuk nidtuk. 6 Inan neh nuk tutu' lem tana' nuk batuh-batuh. Kareb pade nuk inah mulun idah kereng ngesu mate, kadi' naam sukup abpa' kenen idah. 7 Ibal pade dih tutu' lem tana' nuk inan uduh mulun. Kareb pade nuk inah mulun uduh pah miuk kadang nabun ulun pade naru' idah mate. 8 Inan neh nuk tutu' lem tana' baleng. Pade nuk inah doo' ulun dah madting idah inan bua'. Kareb pade nuk inah pinranih uli' peranih pade nuk inah uwad dah ratu kenmulaq uwad pade nuk nutat ngi tana' baleng inah." Pingan Yesua nemala penguinud inah, Iyah nenakaruh ngen rayah karuh mala ngen lemulun mula', "Iih nuk inan lalid peninger doo' idah ninger Wih doo'-doo' ".

9 Pingan inah anak sekolah Yesus nengitun Iyah, "Anun ilung penguinud nuk binala Mudi?" 10 Iyah mala ngen idah, "Ngen kedimuyuh imet Tuhan belaan ngen doo; li'o kidih neh muyuh doo' keli' idih, tapi ngen lun beken imet Tuhan inah belaan maya' nuk pengitap". Kadi' kinah lebpu nah karuh nuk binala lam surat Tuhan, mala, "idah kerab ni'ar anun nuk tu'an Tuhan tapi idah naam kekele' anun ilung inah, idah kerab ninger anun nuk belaan Tuhan, tapi naam kekele' anun nuk belaan Nah ngen idah" (Isa 6:9).

11 "Ilung panginud pade nuk tu'an ngutat inah karuh Tuhan. 12 Pade nuk tutu' luun dalam panginud lun nuk ninger Karuh Tuhan, tapi Setan madting amey ngalap Karuh Tuhan inah let lem niat dadi naru' idah naam menu ngen Karuh Tuhan. Lun nuk kayu' inah naam Tuhan kerab naru' idah puit let lem sala' dedi. 13 Pade nuk tutu' lem tana' nuk batuh-batuh kayu' lunmulun nuk neninger Karuh Tuhan idah menu ngen Karuh dih ngen doo' liat, tapi idah kayu' pade nuk mulun ngen uwat dadi na'am dalam amey lam tana'. Idah menu ngen Karuh Tuhan kadi'it tapi kerab tutun madting ngesu neh idah melag

menu ngen Karuh Tuhan. 14 Pengitap pade nuk tutu' lam uduh, inah kayu' lemulun nuk menu ngen Karuh Tuhan, tapi idah tebaya' ngen adet lun tana', kayu' pian kaya mula' rigit, mula' bareng, doo' pian maya' pian burur mey nuk beken-beken, naam neh ulun dadi lem Tuhan kerab ngered. Pengitap pade nuk tutu' lam tana' baleng inah kayu' lemulun nuk ninger Karuh Tuhan ngen niat nuk tu'uh-tu'uh idah ngesu-ngesu na'am pakaa' menu maya' Tuhan.

*8:16-18 Penginud Adtang
Markus 4: 21-25*

16 Pingan inah Yesus nemala ngen anak sekolah Nadi mey ngen abi lemulun nuk idih ruyung idah, ken Iyah, "Muyuh kekele' na'am adtah lemulun nutud lapung mey ngukub idih ngen adtah nuk pengukub atau naru' idih liang padung nuk inan rudap, tapi iah naru' idih lamunad luun kukud dawan kidih teh idih kereb ngedtang kenap burur lemulun nuk madting lam ruma' suk inan lapung inah. 17 Paad kayu' abi imet keraja Tuhan nuk mapung, nekinih tu'an Nah ngawan ngen lemulun. Tu'uh teh Wih mala, adtah pah imet keraja Tuhan naam teh idih kereb mapung tu'an Nah. 18 Ngen inah ninger doo'-doo', ulu adtah lemulun nuk doo' pian ninger nuk tu'an Wih mada', Tuhan kerab mare iah mula nuk keli', tapi ulu adtah lemulun nuk naam pian ninger nuk bada'an Kudi, abi nuk iah pemgeh kekele' tu'an Tuhan ngalap teh idih let ngen iah".

*8:19-21 Tasinah Mey Kinanak Yesus
Matius 12:46-50; Markus 3:31-35*

19 Lam adtah kereb Yesus mada' mula' lemulun lem adtah ruma'. Tasinah mey

kinanak-kinanak Nedi mirat ela' pakaruh ngen Iyah, tapi idah naam kerab amey munang ngen Iah kadi' mula' lemulun. 20 Adtah nah lun nuk let lem erang lemulun mula nuk lem ruma' nemala ngen Yesus, "Tasinah mey kinanak mudi idih ngi layii pian pakaruh ngen Iko." 21 Yesus nena'ur pedingeren abi lemulun nuk idih lem ruma' nemala, "Lemulun nuk menu ngen Karuh Tuhan mey maya' idih, idah teh nuk tu'uh-tu'uh tasinah mey kinanak Kudi."

*8:22-25 Yesus Ngudtu' Udan Bariw
Matius 8:23-27; Markus 4:35-41*

22 Lam adtah adto Yesus mey anak sekolah Nadi amey lam adtah alud. Iyah nemala ngen anak sekolah Nadi, "Doo' tauh amey dipardingi Banget Galelia." Idah nalan maya' alud suk dalam dedi. 23 Kerab aludd dedi nalan nerudap neh Yesus. Kema' Iyah rudap mirat adtah udan bariw nuk pelaba rayah naru' alud dedi ela' karem. Abpa' amey lem alud dedi kadi luyak pelaba merar tu'an bariw nuk mawar. 24 Pelaba ta'ut neh anak sekolah Yesus kadi' neh idah mine negkur Iyah mala. "Guru'-guru' tauh mele-mele ela' mate." Kadi' Iyah sigkur idah Iyah tu'i mey ngesu nenuru' bariw mey luyak abpa udtu'. Ngesu ranga' inah neh bariw mey luyak udtu' maya' karuh Yesus. Udtu' neh udan bariw, luyak merar mey doo' neh lawe alud dedi. 25 Pengah inah Yesus nemala ngen anak sekolah Nadi, "Da'at lem burur Uwih ngen muyuh kadi ngudah enu muyuh ngen Uwih pelaba tu'uh laya'?" Pelaba neh mawa anak sekolah Yesus ngen Iyah nengudtu' udan bariw mey luyak merar nuk ela' ngaram alud dedi. Pakaruh neh idah lem erang idah sebuleng, idah nemala, "iih nah la'ih inih! bariw mey abpa' kareb teh idah maya karuh Nedi?"

*8:26-39 Yesus Muro Roh Da'at Let Lem Adtal La'ih Adtah
Matius 8:28-34; Markus 5:1-20*

26 Pangah inah Yesus mey anak sekolah Nadi ngalud amey ngen lun Gerasenes ngi bawang Gerasa nuk pa'up dipar dingi bawang Galilia. 27 Karab Yesus umak lat lam alud amey lun tangab adtah lemulun let lam bandar inah nuk kinuyut roh da'at mine patulu ngen Iah. Laih inah pangah dadan neh iah lubpa naam ngimat anuk mey iah mudang ngi lam tana' nuk inan binatang naam ngi adtah ruma'. 28 Kareb lemulun inah neni'ar Yesus iah ta'ut idih iah ngerangat luka' lun tana' pama'un Yesus, iah mala ngan rayah karuh, Yesus Anak Tuhan nuk rayah kuasa, anun nuk pian tu'an Iko ngen wih? 29 Uwih mutuh tulung iyan ngukum uwih, ken iyeh ngen rayah karuh, kadi Yesus ela' nuru' roh da'at nuk lam lemulun inah buro. Kadi' murih ruka roh data nuk lam laih inah naru' iah kail da'at eri. Tu'an ngeling ngan abit pah tidtu' mey kukud nadi naru' iah naam malun burur iah mey lun baken, karab tah iah mutut eling abit nadi idi roh da'at muit iah amey lam tana' nuk ali-ali.

30 Pangah iah nenakaruh Yesus ngitun laih inah, 'Anun ngadan mudu?'" Laih inah na'ur Yesus, "Ngadan kudi Legion." Iyah nemala kinah kadi mula' roh da'at nuk nguyut iah. 31 Pangah inah roh da'at mutuh tulung ngen Yesus naam masut idah buro amey lam neraka. 32 Karab inah meto' inan mula' berak kuman lam irang, roh-roh da'at inah mutuh tulung ngen Yesus idah pian amey lam berak nuk kuman ngi lam irang inah. Maya' putuh idah Yesus ngebenar idah masuk lam barek inah. 33 Idih roh-roh da'at inah buro let lam lemulun inah amey lam abi berak naru' idah upun maya lam alid amey mened lam abpa'. 34 Kareb lemulun nuk jaga berak inah ni'ar anun nuk nejadi' idah ta'ut idah upun amey

lam Bandar me lam abi lati' nuk bakan mala ngen abi lemulun anun nuk pangah nejadi. 35
Idih lemulun amey ni'ar ngen matah idah sebulang anun nuk nejadi'. Kareb lemulun
mula' madting ngen Yesus, idah neni'ar lemulun suk inan roh da'at nuk binuro Yesus
tudo iring Iah, lemulun inah meto' sinaru' anuk me iyah doo' kayu' lun bekan, kareb idah
ni'ar inah idah mawa. 36 Idi lemulun nuk neni'ar anun nuk nejadi' inah idah mala ngen
lun nuk beruh madting kapah Yesus nemuro ada' let ngen lemulun inah. 37 Idih abi
lemulun nuk let lam Bandar Gerasa me lun nuk libut bandar inah mutuh Yesus buro let
lam nukinan dadi, kadi'idah ta'ut ngen Yesus ela' naru' adtah nuk midih ngedah baruh.
Ngen inah Yesus mey anak sekolah Nadi amey lam alud dadi pian muli' amey ngi dipar
dingi Banget Galelia. 38 Kerab na'am tah Yesus nalan, lemulun suk inan roh da'at
nebuo mutuh iyah amey maya Yesus, tapi Yesus nuru' iah muli' ame lam Bandar nuk
inan nadi nemala ngen iah, "Naam, iko mesti muli ame ngi ruma' mudi ame mala ngen
kenap burur lunmulun lem ayu' kerja nuk rayah sinaru' Tuhan ngen iko". Idih lemulun
inah mine ngeput Bandar mala ngen abi lemulun lem ayu iah dinoo' Yesus.

*8:40-56 Yesus nengulun anak datur Jairus me nengedoo' datur nuk mirat dara'
Matius 9:18-26; Markus 5:21-43*

40 Idi kareb Yesus me anak sekolah nadi amey maya alud amey ngi adtah lipa
Banget Galelia mula lemulun ame papu' Iyah na'it adting Nadi. 41 Kareb inah adtah
dala'ih lun rayah synagogue ngadan nadi Jairus mine petulu ngubur mey nemungu'
pamaun Yesus mey nemutuh Iah amey mayah iah amey ngi ruma' nadi, 42 kadi iah adtah
anak bulang datur umur anak inah pulu' duah lak, anak inah ma'it pereg male-male ela'
mate. Jesus me anak sekolah Nadi nenalan maya' Jairus amey ngi ruma' nadi, idi lun
mula paribuk nalan maya' Yesus. 43 Adtah datur lam erang lun mula' inah nuk ma'it

na'am maleg mirat dara' kindadan pulu' duah lak. Iah pangah nengabi rigit nadi bire ngan doctor panabat, tapi naam adtah doctor nuk kareb nabat iah. 44 Adtur inah nenalan maya udtih Yesus, kadi iah manu iah kerab doo' ulu iah ngimat binah sapa Yesus. Karab iah nengimat idih ranga' inah dara' nedi meleg mirat. Yesus naam kali' iih suk nengimat sapa nadi.

45 Idi Yesus nengitun lun nuk maya Iyah, "Iih suk nengimet Wih?" Idi kenep-kenap burur nemala iyah naam nengimet Iyah. Peterus mey lun nuk ruyung iah nemala ngen Yesus, "Guru' lun mula' paribuk maya' iring mudi ngudah neh Iko ngitun iih nengimet uwih?" Kenep burur lun nuk paribuk maya iring mudi kerab teh idah pakub ngen iko. 46 "Uwih keli' adtah lun tamangen nengimet Uwih, kadi' Uwih rasa lalud kudi neburo nengedo iah". 47 Kareb dadtur inah kali' iyah na'am karab ngapung nuk nejadi' ngen iyah iyah amey ngen Yesus mey nemungu' ngubur Yesus, iyah nemala ngen Iyah ngudah iah nengimet sapa' Nadi mey paradtu nedoo'. 48 Idi Yesus nemala ngen dadtur inah, "Doo' ina' adtur enu mudi ngen Wih nengedo' iko let ngen a'it mudi, iko karab amey muli ngen doo' udeng".

49 Kareb Yesus ketang nakaruh ngen dadtur inah adtah la'ih sinuru' idah lat ngi ruma' Jairus mine mala ngen iah nemala, "Anak mudi pangah mate. Na'am neh negao' Yesus muit iah amey ngi ruma' mudi, pangah laling neh inih kareb inan naru' anun-anun neto' ". 50 Kareb Yesus neninger karuh laih suk sinuru' idah mene mala anak Jairus pengah mate, Iah nemala ngen Jairus, "Iyan ta'ut ngesu-ngesu menu ngen Uwih, Uwih karab tulung naru iyah kerab doo'. 51 Karab Yesus madting ngi ruma' Jairus, Yesus na'am pian muit lun baken ame lam tilung nuk inan idah nenaru butung anak dadtur inah, Peterus, Yohanes, James, tatamah mey tasinah anak inah tupu teh nuk nuit Yesus. 52 Abi

lun baken nuk idih ngineh nange semido ngen ate anak inah. Yesus mala ngen idah, “Melag nange kadi naam iah mate, iah rudap tupu.” 53 Karab idah ninger karuh inah idah naam menu ngen Yesus kadi’ idah kekeli’ anak dedtur inah pengah mate. 54 Yesus neamey ngen anak inah ngimet tidtu’ nedi mey nemala, “Anak datur i’it mudur!” 55 Idi anak datur inah mulun ngesu mudur. Yesus nuru’ idah mare nuk kenan ngen iah idi idah nemare nuk kenan ngen anak inah. 56 Tatamah mey tasinah anak inah mawa me liat, tapi Yesus mala ngen idah na’am mala ngen lun baken anun nuk neh jadi’.

9:1-6 Yesus Nenuru’ Anak sekolah Nedi Amey Mada Lemulun Lem Ayu’ Kerajaan Tuhan Matius 10:5-15; Markus 6:7-13

9 1 Pingan inah Yesus nenawar anak sekolah nuk pulu’ duah burur mey nemare lalud mey kuasa ngen idah kerab muro roh da’at let ngen lun mulun mey ngedoo’ lemulun nuk ma’it. 2 Idi Iah nenuru’ idah amey mada’ lemulun lem ayu’edting kerajaan Tuhan mey ngedoo’lemulun nuk ma’it. 3 Na’am teh anak sekolah nadi amey Yesus nemala ngen idah, “Naam kerab muit anun-anun ranga’ muyuh nalan. Naam muit nuk midih kayu rukud, babah pemabah balu’atau riggit atau sapa kalibung inan ngenua’ 4 Ngapah nuk inan dulun muit muyuh mudang lam adtah ruma’ mudang nginah paad madting inan muyuh nalan let ngi bandar sinah. Utak lemulun nuk lem adtah bandar naam terima’ muyuh, idi kerab muyuh nalan let ngi bandar sinah kenep-kenep burur ma’id abuh let ngi kukud nedi itung pamada Tuhan da’at pian ngen lemulun nuk lem bandar inah”. 6 Idih anak sekolah Yesus nalan let lem adtah bandar amey lem adtah bandar mada lemulun lem ayu’ kerajaan Tuhan meput lem nuk inan idah amey.

*9:7-9 Herod Antipas Pararuh Ngen Yesus
Matius 14:1-12; Markus 6:14-29*

7 Kerab lemulun nemala ngen Govenor Herod Antipas lem ayu' abi nuk tu'an Yesus mey anak sekolah nedu Herod Antipas peraruh, kadi' lemulun mala Yohanes Pembaptis nulun Tuhan kadi' neh Yesus kerab naru' abi nuk tu'an Nedi. 8 Idi inan meto' lun nuk mala Nabi Elijah muli amey lun tana' mey inan lun nuk mala adtah Nabi Tuhan nuk ma'un ngilad muli mulun. 9 Tapi Herod mala ngen iah sebulang, "Uwih nengelabuluh Yohanes ngate iah, iih la'ih sinih suk belaan dulun naru nuk inan dulun mawa". Pingan inah Herod nutun ela' petulu ngen Yesus.

*9:10-17 Yesus nememan 5,000 Lemulun
Matius 14:13-21; Markus 6:30-44; Yohanes 6:1-14*

10 Kerab anak sekolah Yesus nuk pulu' duah burur muli' lam lawe idah sinuru' Yesus, idah mine mala ngen Iah abi-abi nuk sinaru' idah. Pengah inah idi Yesus nemuit idah amey sebulang ngi adtah nuk inan lam ali-ali munang ngi bandar Bethsaida. 11 Kerab lun mula' kekele ngapah nuk inan Yesus mey anak sekolah nedu, idah meto' amey nginah. Kerab lun mula' madting Yesus doo' pian papu ngen idah idi Iyah mada' idah lam ayu' keraja'an Tuhan mey ngedoo' lun nuk ma'it.

12 Kerab adto mele ela' dadtam anak sekolah Yesus nuk pulu' duah burur amey ngen Yesus mey mala, "Ken kerab iko nuru' lun mula' amey nakap nuk kenan mey nuk inan idah rudap alem sinih lam kampong-kampung, kadi nginih lam punang abpa' naan nuk inan nekap nuk kenan mey nuk inan rudap". 13 Yesus nemala ngen idah, "Muyuh mare nuk kenan ngen idah". Tapi anak sekolah Nadi nemala "Na'am kamih kerab, kamih

inan limah batang ruti' adi' mey duah luang tupu. Ken madah iko ngelinuh kamih kerab amey belih nuk kenan ngen abi lun inih? Na'am kamih kerab!" 14 Idah mala kinah kadi limah ngeribuh ken mula' delaih nuk idih nginah. Yesus nemala ngen anak sekolah nedi, "Nuru' idah tudo luun uduh limah ngepulu' lam adtah tabubpun". 15 Idi anak sekolah Yesus maya turu' Iyah naru' lemulun tudo lam tuda'-tuda' bubpun. 16 Idi Yesus nengalap batang ruti' nuk limah mey luang nuk duah lam tidtu' Nadi iah ni'ar amey dita' sembayang mala terima' kasih ngen Tuhan ngen ruti mey luang idi Iyah nemiang-miang ruti mey luang mare piang ruti mey luang inah ngen anak sekolah Nedi tu'an idah nganid ngen lun mula' 17 Ngen miracle Yesus nenaru' ruti me luang inah kereb pememan lemulun mula' ngen sukup kinan idah. Pingan idah pangah kuman areg ruti mey luang nuk ketedtan imung pemanu' pulu' duah enat nuba'.

*9:18-22 Petrus Nengakun Yesus Iahinah Kristus
Matius 16:13-23; Markus 8:27-33*

18 Lam adtah adto kerab Yesus sembayang ngen Tuhan anak sekolah Nedi tupu teh idih ruyung Iah. Iah ngitun idah nemala, "Ranga' lemulun mala lem ayu' Uwih, iih Uwih ken idah?" 19 Idi idah na'ur Iah nemala, "Inan lun mala Iko Yohanes Pembaptist muli' mulun inan tah lun nuk mala Iko Nabi Tuhan Elijah mey inan lun beken nuk mala Nabi nuk ma'un ngilad muli' mulun". 20 Idi Yesus ngitun anak sekolah Nadi, "Kakah kedimuyuh? Iih Uwih ken muyuh?" Idi Peterus na'ur Yesus, "Iko Kristus nuk pinjadi' tu'an Tuhan mare!" 21 Yesus naan ngebenar anak sekolah Nadi mala ngen lun baken Iah Kristus. 22 Iah meto' nemala ngen idah "Pangah lam pian Tuhan Uwih tu'an maderah, inan lun merar Yahudi di'e' madting kayu' ketuah priest mey lun nuk pemada' undang-

undang Musa di'e' teh idah ngen Uwih. Uwih tu'an idah ngate tapi adto suk keteluh pingan Uwih mate Tuhan naru' Uwih mulun let lam ate Kudi."

*9:23-27 Anun Nuk Pian Yesus Tu'an Lemulun Nuk Pian Maya Iyah
Matius 16:24-28; Markus 8:34-9:1*

23 Idi Yesu nemala ngen abi idah "Ulu adtah burur pian maya' Uwih iah mesti ngeleg abi pelan burur iah mey nuk pian nedi mey ma'an salip nadi kenep adto mey amey maya' Uwih. 24 Iih nuk na'am pian maya' Uwih kadi iah pian maya nuk pian iyah sebulang na'am iah kekalap nuk pian nadi. Tapi iih nuk ngeleg abi nuk pian nedi kadi iah pian naru nuk pian Uwih ma'un, lemulun sinah kerab ngalap idih. Tu'uh meto' na'an guna adtah lemulun nengalap nuk midih me uwan abi barang luun tana' tapi naam kekalap ulun meruked. 26 Ulu adtah lemulun migu' ngen Uwih mey karuh nuk belaan kudi Uwih meto' migu' ngen kadiah kerab Uwih marih lun tana' inih ngen rayah kuasa let ngen Tuhan Tatamah Kudi mey malaikat-malaikat nuk marih maya' Uwih' 27 Uwih mala ngen tu'uh-tu'uh inan muyuh nuk idih nginih lem adto kinih na'am mate kerab na'am teh muyuh neni'ar imet Tuhan lem erang muyuh.

*9:28-36 Ayu' Yesus Pakaa' Lun Adtah Buduk
Matius 17:1-8; Markus 9:2-8*

28 Inih nejadi' waluh adto pingan Yesus mada nuk midih nuk inah. Yesus nemuit Peterus, Yohanes mey James amey maya Iah umak adtah buduk amey sembayang. 29 Kareb Yesus sembayang ayu' munung Nadi pakaa' anuk Nadi pelaba buda' 30 Idi denak-

denak duah lemulun mirat amey pakaruh ngen Iah. Lun duah inah Nabi Allah Musa mey Elijah. 31 Diwah meto' pelaba buda' siren. diwah pakaruh ngen Yesus lem ayu' ate Nedi nuk tu'an Iah ngelebpu maya' pian Tuhan ngi Bandar Jerusalaem.

32 Kerab inah Peterus mey lun duah nuk ruyung nadi pelaba ela' rudap idi ditaluh kulat doo'-doo' idi neni'ar Yesus nuk pakaa' pelaba buda' mey lun duah nuk mudur iring Iyah. 33 Kerab Musa mey Elijah buro let iring Yesus, Peterus nemala ngen Yesus "Guru' kadi' kami idih nginih ken kerab kami mudut teluh lepo, adtah kuan Iko, adtah kuan Musa mey adtah kuan Elijah?" Peterus na'am kekeleli tu'uh-tu'uh anun nuk belaan nedi inah.

34 Kerab Peterus mala nuk binala nadi inah, laput denak-denak madting nabun Yesus, Elijah mey Musa. Idi anak sekolah Yesus inah ta'ut kadi laput nenabun kadidah meto'. 45 Idi Tuhan nakaruh ngen idah let lem laput nemala, "Inih Anak kudi suk inan Uwih buluh. Ninger nuk belaan Nedi!" 36 Pingan Tuhan nenakaruh Yesus mey nanak sekolah nuk teluh na'ah kekeleli' sebulang neto Yesus. Anak sekolah Yesus na'am mala-mala abi nuk nejadi lun buduk ngen lun baken madting lam adto nuk mudtuh kidih teh idah mala anun nuk sininger mey nuk sini'ar idah lun buduk.

*9:37-43a Yesus Nengedoo' Adtah Anak Dalaih Nuk Tu'an Roh Da'at Nguyut
Matius 17:14-18; Markus 9:14-27*

37 Inah nejadi kareb Yesus mey anak sekolah Nadi nuk teluh muli remurut maya' irang let lun buduk, idi mula lemulun me papu' ngen Yesus. 38 Denak-denak adtah laih adtah let lem erang lun mula' nawar Yesus nemala. "Guru' wih mutuh tulung ngen Iko, nge' ada' anak dala'ih kudi ngedoo' iah, kadi' iah anak buleng kudi. 39 Inan roh da'at nuk ngimat iyah. Murih ruka iah denak-denak nawar, mey naru' iah peribunget ngen

pelaba kail idi mirat lepa' let lem ta'ang nedi. Roh da'at inah mikat buro let ngen iah, ranga iah buro anak kudi mesti ma'it da'at! Uwih nemutuh tulung ngen ibal anak sekolah Mudi nuru roh da'at inah buro, tapi kerab idah nutun naam teh idah kerab muro idih." 41 Kareb Yesus neninger inah Iah nemala ngen anak sekolah nedi "Oh muyuh lemulun nuk na'am enu pad idan neh Uwih idih ruyung muyuh mey kadang niat ngen muyuh na'am menu ngen Uwih". Idi Yesus nemala ngen laih inah, "Muit anak mudi amey nginih." Kareb anak inah nuit amey ngen Yesus, roh da'at nengeluka' anak inah naru' iah lubid-lubid luun tana', tapi Yesus nuru' roh da'at inah buro anak inah peredtu dinoo'. Idi Yesu nemare anak inah ngen tatamah nedi. 43 Kareb lemulun mula neni'ar anun nuk sinaru' Yesus, idah pelaba mawa ngen lalud Tuhan nuk pelaba rayah mey kail.

*9:43b-45 Yesu Mala Beruh Lem Ayu' Ate Nedi
Matius 17:22-23; Markus 9:30-32*

Kerab abi lemulun ketang mawa ngen abi nuk sinaru' Yesus, Iah nemala ngen anak sekolah Nedi, 44 "Muyuh mesti ninger doo' doo' nuk tu'an Uwih mala ngen muyuh Uwih Anak lemulun mele-mele tu'an Tuhan mare amey lam tidtu' lemulun, 45 tapi anak sekolah Yesus naam kereb kekelih' nuk belaan Nedi, kadi ilung karuh Nedi napung Tuhan. Lai let ngen inah anak sekolah Yesus ta'ut ngitun Iyah ngen nuk belaan Nedi.

*9:46-48 Iih Lemulun Suk Elang Rayah Mey Perlu
Matius 18:1-5; Markus 9:33-37*

46 Pingan inah anak sekolah Yesus pebukul lem erang adtah burur ngen adtah burur nuk bekan mala iih let lem erang idah nuk elang perlu. 47 Yesus kekelih' linuh dadi kadi idah pebukil, idi Iah nengalap adtah anak iit idi nenaru' iah mudur pamudtih Iyah. 48

Iyah mala ngen anak sekolah Nedi, “Ulu adtah lemulun doo’ pian ngalap adta lun nuk kayu’ anak iit inih kuhsiwa Uwih iah meto’ doo’ pian ngalap Uwih mey iih lemulun nuk doo’ pian ngalap Uwih iah meto’ doo’ pian ngalap Tuhan suk nenuru’ Uwih marih nginih. Lem karuh nuk beken iih suk benah niat let lem erang muyuh laih sinah teh suk laih rayah lem siren Tuhan.

*9:49-50 Lun Nuk Naam Da’at Ngen Muyuh Idah Inah Lun Ruyung Muyuh
Markus 9:38-40*

49 Kerab Yohanes, adtah anak sekolah Yesus, ninger nuk binala Yesus iah nemala, “Guru’ kamih neni’ar adtah lemulun muro roh da’at let lem lemulun maya’ ngadan Iko idi kamih mala ngen iah nuru’ iah meleg naru’ nuk kayu’ inah, kadi’iah naam adtah lun nuk maya’ iko ruyung kamih.” 50 Idi Yesus nemala ngen Yohanis mey ngen anak sekolah Nedi nuk beken nemala, “Iyan ngudtu’ lemulun nuk naru nukmidih lem ngadan Uwih, kadi iih nuk naam da’at ngen muyuh iah kerja ngen muyuh.

Babpat 4: Keraja’ Yesus Lem Lawe Iah Amey Ngi Jerusalem

9:51-56 Lemulun Nuk Lem Adtah Kampong Ngi Bawang Samaria Na’am Pian Ngen Yesus

51 Kerab inah muneng neto’ inan Tuhan ela’ ngalap Yesus amey lem surga Iah pengah sedia’ ela’ ame ngi Bandar Jerusalem. Pebaya’ ngen anak sekolah Nedi Yesus nalan amey nange. Iah nenuru’ lemulun nuk ru’an Iah nalam pama’un idi idah amey ngi adtah kampong ngi bawang Samaria amey sedia adtah nuk inan Iah me lun nuk ruyung Nedi rudap. 53 Tapi lun Samaria di’e’ ngayan Yesus me lun nuk maya’ Iah amey ngi kampong inah, kadi’ Yesus lem lawe sinah Iah amey sembayang lem temple ngi

Jerusalem. 54 Kerab anak sekolah Yesus, Yohanes diwah James neninger lun samaria dara' ngayan idah, diwah bu'uh mey nemala ngen Yesus, "Guru' ken kerab iko nuru' kadiwah mala ngen Tuhan nuru Iyah nurun apui let lem surga amey ngesab lun Samaria paad kayu' nuk sinaru' Nabi Elijah ngen ibal lemulun ngilad?" 55 Yesus lemiget amey ngen James mey Yohanes bu'uh ngen diwah nemala, "Ken naam maduah kekeli' Roh let ngapah lem burur maduah ranga maduah nekaruh kayu' inah? 56 Uwih anak lemulun naam Uwih marih ngerusak ulun lemulun, Uwih marih amey nulung idah," Idi Yesus mey anak sekolah nadi amey ngi adtah kampong nuk beken.

*9:57-62 Inan Lemulun Pian Maya Yesus
Matius 8:19-22*

57 Lem adtah adto kema' Yesus mey anak sekolah Nedi nalan maya' dalan amey matun Jerusalem adtah laih adtah mine ngen Yesus mey nemala ngen Iah, "Uwih pian kuh anak sekolah Iko mey marih maya' Iko amey ngapah pah inan Iko amey amey teh uwih." 58 Idi Yesus nemala ngen iah, " 'foxes' inan lubang inan idah mudeng mey manuk inan teh arar inan idah rudap, tapi Uwih naam ruma Uwih sebuleng, kerab teh kiko naam ruma meto ranga' iko marih maya' Uwih."

59 Idi Yesus nemala ngen adta la'ih adtah beken, "Marih maya' Uwih." Tapi laih inah mala, "Guru na'am teh wih marih maya' iko, mate tama' amey uwih muli' amey nanem iah beto'." 60 Tapi Yesus nemala ngen iah, doo' idah nuk mate nanem idah. Tapi ngen iko amey iko mala ngen lemulun' Tuhan pian kuh raja ngimet idah." 61 Adtah laih baken meto' mala ngen Yesus, "Uwih pian marih maya' Iko Guru, tapi pu'un amey uwih mala uwih pian marih maya iko ngen lun ruyung kudi." 62 Idi Yesus nemala, "Naam

adtah burur nuk pu'un iah keraja lam lati' Kudi mey pakatu ni'ar pamudtih kerab keraja' lem kerajaan Tuhan."

10:1-24 Tudu' Pulu' Duah Burur Lun Maya Yesus Amey Mada'
Matius 11:20-27; 13:16-17

10 1 Pingan inah Yesus nemili' tudu pulu duah burur lun nuk maya Iah idi nenuru' idah amey nalan pema'un Iyah teduah-teduah burur amey lem kenep-kenep bandar mey kampong nuk inan Iyah pian ela amey. 2 Na'am teh Iah nuru' idah nalan Iah nemala ngen idah, "Kadi' lati' nuk tu'an ranih libut tauh inih mula' kinah meto' mula' lemulun nuk pian ninger Karuh Tuhan. Tapi na'am sukup lun keraja amey mala Karuh Tuhan. Ngen inah Tuhan nuk inan kuasa nuru' ranih pian ngalap mula' lun amey ranih. 3 Inih masa kerab inan amey ranih, tapi do muyuh ninger. Pingan Uwih nuru muyuh amey muyuh kerab kayu' puung nuk sebuleng tu'an mula puung bekan nuk ela ngaru'ut malibut muyuh. 4 Iyan muit rigit, atau babah atau duah pasang kasut, naam udtu' pakaruh ngen lenmulun ranga nalan maya dalan. 5 Karab kenap burur muyuh tu'an dulun umak amey lam adtah ruma' pu'un-pu'un patabi' ngen lun wan ruma' mey mala Tuhan ngeberkat lun nuk lem lubang ruma' inih. 6 Ulu laih raya lem adtah ruma' nuk inan muyuh umak doo' pian ngen Tuhan, mudeng lem ruma' inah, Tuhan kerab ngeberkat iah mey abi lun nuk lem lubang ruma' nedi. Tapi ulu laih rayah suk lem lubang ruma' inah naam pian ngen Tuhan, Tuhan naam ngeberkat iah. 7 Kinah meto' lem kenap bandar nuk inan muyuh amey. Mudeng lem adtah ruma' kuman mey mirup nuk bare idah kenen mey rupan, kadi' kenep lun nuk keraja' perlu tu'an lun nuk inan keraja' meman. Iyan nalan let ngi adtah ruma' amey ngi adtah ruma nuk beken. 8 Kerab muyuh amey ngi adtah bandar idi lun nuk lam bandar inah doo' pian ngen adting muyuh, kuman nuk kenen nuk bere idah

ngen muyuh. 9 Ngedoo' lun nuk ma'it nuk lam bandar sinah mey mala ngen abi lemulun nuk ngingah, "Kerajaan Tuhan idih muneng ngen muyuh, Tuhan idih ruyung muyuh mey Iah pian kuh Raja ngimet muyuh." 10 Tapi ulu muyuh amey lem adtah bandar, lemulun nuk lem bandar inah naam pian terima' muyuh, idi muyuh amey lem kenep-kenep kedai nuk inan kenep burur kerab ni'ar mey ninger muyuh idi muyuh mala ngen idah, 11 "Abuh nuk let lem bandar muyuh nuk deket ngi kukud kamih tu'an kamih ma'id, inah pah mare keli' ngen muyuh Tuhan naam doo' senang ngen muyuh. Tu'uh pah muyuh naam terima' kamih, muyuh perlu keli Tuhan idih ruyung muyuh Iah pian kuh Raja ngimet muyuh." 12 Pengah Yesus nemere bada' inah Iah nemala, "Uwih mala ngen muyuh lem adto kerab Tuhan ngakim kenep-kenep burur lemulun, Tuhan kerab ngukum lemulun nuk lam bandar inah pelaba berat let ngen lun da'at nuk let ngi bandar Sodom. Pengah Yesus nemala kinah Iah nemala beruh, 13 "Tuhan kerab ngukum ngen berat lemulun nuk ngi Bandar Korazin mey lun nuk ngi Bandar Bethsaida, kadi idah die' menu. Ulu 'miracle' nuk sinaru' Kudi sinaru ngen lemulun nuk da'at lam Bandar nuk na'am bandar Yahudi, kayu' Tyre mey Sidon kerab teh kadidah peradtu menu ngen Tuhan idi buro let lem sala dadi, idah kerab semido ngen da'a iat kadi idah mala idah sala'. 14 Ngen kayu' inah lemulun nuk lem Bandar-bandar Tyre me Sidon kerab teh doo' ngen kadidah ranga ukum Tuhan madting. Pelaba da'at ngen kadimuyuh kadi' muyuh naam menu ngen 'miracle' nuk sinaru' Uwih lem erang muyuh. 15 "Ngen kadimuyuh lun nuk lem Bandar Capernaum, muyuh ngelinuh muyuh pelaba doo', muyuh ngelinuh muyuh kerab ame lem surga, tapi muyuh tu'an Tuhan ngukum amey lem apui neraka, kadi muyuh meto' naam menu" 16 Ngen inah Yesus nemala ngen lun nuk tudu' pulu' duah burur, "Kenep-kenep lun nuk menu ngen nuk belaan muyuh iah menu ngen Uwih mey iih-iih nuk naam menu

ngen nuk belaan muyuh naam menu ngen Uwih. Iih nuk naam menu ngen Uwih iah naam menu ngen Tuhan nuk nenuru' Uwih marih lun tana' inih." 17 Dadan pingan inah lun nuk tudu' pulu' duah burur sinuru Yesus, idah nemaya mey nenaru' abi nuk ru'an Yesus tu'an idah naru', idah muli amey ngen Yseus, ngen pelaba doo' pian. Idah mala, "Guru' roh-roh da'at kerab teh idah maya' karuh kamih buro let lem lemulun maya' lem Ngadan Iko." 18 Yesus mala ngen idah "Uwih neni'ar Setan denak-denak tutu' let surga kayu' belal. 19 Kadi muyuh nekeli, Uwih nemere lalud ngen muyuh amey nidta' selangui mey manipal nuk bisa' parir mey Uwih nemere lalud nuk kerab nengelawan lalud munu' muyuh, Setan, kadi neh iah naam kereb ngelawan muyuh. 20 Abi inah Tu'uh, tapi naam muyuh kerab doo' liat ngen roh-roh da'at nekalah maya' karuh muyuh tupu, tapi muyuh perlu pelaba doo' pian ngen ngadan muyuh sinulis Tuhan lem bukuh Nedi ngi lem surga."

21 Ranga' inah meto Yesus pelaba do liat idi Iah sembayang ngen Tuhan lem sembayang Nedi iah nemala, "Uwih mala terima' kasih ngen Iko Tama' Tuhan Allah suk lalud me inan kuasa ngimet abi nuk midih lem langit mey lun tana, kadi Iko nengapung anun nuk tu'uh lem ayu' Iko me imet Mudi ngen lenmulun nuk dita' niat mala idah pelaba mileh mey Iko nenaru' nuk tu'uh kekeli lemulun nuk beneh niat kayu' anak adi.' Mo Tama Uwih mere mula' terima' kasih kadi' inah nuk pian Mudi."

22. Idi Yesus nemala ngen abi lemulun nuk idih nginah. Tuhan Tetamah Kudi nemere abi kuasa mey ilah lem ayu' iah. Naam iih-iih beken, Tuhan Tetamah Kudi tupu nuk kekeli' abi-abi lem ayu' Uwih Anak Nedi mey na'am adtah lun beken kekeli abi-abi lem ayu Tatamah Kudi lai let ngen Uwih mey iih nuk tu'an Anak mili' pemada' lem ayu' Tatamah Nedi." 23 Idi Yesus nelemiget amey ngen lun nuk maya' Iah nemala ngen idah sebuleng naam keli' lun beken. "Tuhan neh ngeberkat muyuh kadi' neh muyuh kereb

kekeli abi nuk midih nuk keli' muyuh. 24 Setu'uh neh Uwih mala ngen muyuh mula Nabi Tuhan mey mula' teh raja lun Israel ngilad pian ni'ar nuk midih nuk muyuh pengeh neni'ar sinaru' Uwih, tapi kedidah naam kereb ni'ar idih, mey idah pian ninger nuk midih nuk binala Kudi sininger muyuh tapi kedidah naam kereb ninger idih.”

10:25-37 Adtah Lun Samaria Nuk Doo' Mey Inan Ae'

25 Lem adtah adto adtah la'ih nuk mileh lem ukum nuk bire Tuhan mine petulu ngen Yesus nenutun ileh Nedi lem ayu' Buku Tuhan idi nengitun, “Guru' anun nuk kerab tu'an uwih kidih teh Tuhan kerab mare ulun meruked ngen wih ruyung Iah?” 26 Yesus nemala ngen laih inah, “Anun nuk sinulis lem undang-undang Tuhan lem ayu inah? Anun nuk binasa' iko lem ayu' inah nuk perlu tu'an iko?” 27 Idi la'ih inah nena'ur Yesu mala, “Buluh ngen Tuhan ngen abi burur, ngen abi iyat, ngen abi linuh, ngen abi kail mey ngen abi ilah mudi. Idi iah meto' mala. Buluh ngen lun beken pad kayu' iko buluh ngen burur iko sebuleng.” 28 Idi Yesus nena'ur, “Nuk binala mudi inah muned. Ulu iko maya' ukum inah Tuhan kerab mere ulun meruked ngen iko.”

29 Tapi la'ih inah keli' iah na'am buluh ngen ibal lemulun kadi neh iah mala ngen Yesus. “Mo, iih tebe' lun nuk belean kuh lun beken nuk inan uwih buluh?” 30 Yesus nena'ur la'ih inah nemala adtah nuk pengitap, 31 “Lem adtah adto adtah lun Yahudi nenalan let ngi Jerusalem amey ngi Jericho iah inep idi rinumu' lun da'at. Idah nengalap abi nuk midih nedi perapu ngen nuk itan Iyeh. Idah nemupu' iah, nenedtah iah selubid mele-mele ela' mate lun dalam. Na'am dadan adtah priest lun Yahudi nalan maya dalam inah amey Jericho. Kerab iah neni'ar la'ih suk pinupu' selubid luun dalam, iah laba maya' ngi adtah lipa dalam. 32 Na'am dadan pingan inah adtah penolong priest let lem pupuh

Levi nalan maya dalam suk inan la'ih nuk pinupu' lun da'at selubid lun dalam male ela' mate. Idi penolong priest inah ni'ar la'ih suk selubid ma'it inah, iah meto' maya iring dalam adtah lipa laba.

33 Idi adtah lun samaria let ngi Samaria mine nalan maya' dalam suk inan laih suk pinupu' lun da'at inah. Na'am tabe lun Samaria mey lun Yahudi doo' rorum, kerab iah neni'ar lun Yahudi suk ma'it inah, iah nengae' ada' iah. 34 Lun Samaria inah nenabat mey nengebpu urat-urat nuk luun nedi ngen kalibung. Idi iah nengalabin laih suk ma'it inah naru' iah luun kuda' nedi mey nemuit iah amey lem adtah hotel. Lem hotel inah lun Samaria kadangan nenu'uh la'ih suk ma'it inah doo'-doo'. 35 Na'am teh iah nalan let ngi hotel inah lekedtang periak, lun Samaria inah nebayar me nemere riggit ngen manager hotel mey nematatah iah nuru' iah jaga' laih suk ma'it inah doo'-doo'. "Ulu riggit inih naam sukup penu'uh iah tu'an uwih bayar teh iko ranga' uwih muli maya' inih riak."

36 Pengah Yesus nemala nuk pengitap inah Iyah nengitun la'ih suk mileh lem undang-undang nuk bire Tuhan, "Lem erang lun teluh inih sapah lun beken nuk doo' ngen la'ih suk pinupu' lun da'at inah?" 37 Idi laih inah na'ur Yesus, "La'ih suk nengae' ada' iah." Yesus mala ngen iah, "Iko mesti naru' nuk kayu' inah ngen lemulun."

10:38-42 Yesus Mine Ngi Ruma Mariam Mey Marta

38 Pingan inah Yesus mey anak sekolah nedi nenalan mine ngi adtah kampong nuk inan adtah datur ngadan nah Marta. Iyah nenawar idah umak amey kuman lem ruma' nedi. 39 Marta adtah kinanak ngadan iah Mariam. Mariam tudo luun tana' pama'un Yesus ninger anun nuk belaan Yesus. 40 Marta kadiah pelaba bubpu ngen keraja sedia'

nuk kenan dadi. Idi iah mine ngen Yesus nemala, “Guru’ iko keli’ Mariam namima’ wih sebuleng naru’ nuk kenen, nuru’ iah marih ruyung uwih naru keraja. Yesus nemala.

“Marta, Marta iko pelaba bubpu ngelinuh mula’ nuk adten, 42 tapi setu’uh neh adtah buleng teh nuk midih perlu tu’an ngelinuh. Mariam kediah nemili anun nuk tu’uh-tu’uh perlu, ngen inah naam adtah lun beken kerab ngudtu iah ninger.

11:1-13 Yesus Mada Anak Sekolah Nedi Kapah Sembayang
Matius 6:9-15; 7:7-11

11 Adtah adto ngi adtah nuk inan Yesus sembayang. Kerab iah pengah sembayang adtah anak sekolah Nedi nemala, “Guru ngajar kamih sembayang kayu’ Yohanes Pembatis ngajar diah anak sekolah sembayang.” 2 Yesus mala ngen idah ngabi, “Kareb muyuh sembayang ngen Tuhan mala, Tama’ Tuhan Allah nuk lem surga tulung kamih ngubur iko kuh Tuhan. Tulung ngimet tana’ inih mey nuk pian mudi kerab tu’an lem ulun kamih mey maput lun tana’ pad kayu’ sinaru’ lem surga. 3 Tulung mare nuk kenen nuk perlu kami kenep adto. 4 Mey mare doo’ ngen kamih kadi’ kamih na’am maya nuk pian Iko. Kamih pah mare doo’ ngen kenep-kenep burur lemulun nuk da’at ngen kamih. Mey tulung iyan naru’ lemulun atau nuk midih naru’ kamih sala’ tapi jaga’ kamih let ngen nuk da’at.”

5 Idi Yesus mala ngen anak sekolah Nedi. “Ulu adah muyuh amey ngi ruma’ kawan mudi lem tangal alem mey mala ngen iah ‘kawan mare si’it nuk kenen, 6 kadi adtah kawan kudi, lem lawe iah, madting denak-denak naam nemala ngen uwih. Uwih na’am nuk kenen bere ngen iah. 7 Kapah renga’ kawan mudi mala let lem ruma’ nedi. Iyan negao uwih kinih, bubpu’ pangah kinalen kadi’ dadtam. Awan mey anak kudi idih

ruyung uwih rudap, uwih naam kerab tu'i mey mare nuk petuan iko." 8 Yesus mala beruh, "Uwih mala ngen muyuh, ulu kawan mudi naam pian tu'i mare nuk petuan iko, kadi iah kawan iko mey kadi iko ngeruko, iah kerab tu'i mey mare ken mula' nuk petuan iko."

9 "Uwih mala ngen muyuh, pad kayu inah, ngeruko mutuh ngen tuhan anun nuk pian muyuh idi Iyah kereb mare idih ngen muyuh. Pakatu amey ngen Tuhan ngen nuk perlu muyuh idi muyuh kerab ngalap idih. Pakatu mala ngen Tuhan mutuh tulung ngen Iyah, Iyah kerab ngalap mey tulung muyuh. 10 Kadi kenep-kenep burur lun nuk mutuh ngen Tuhan Iah kereb mare nuk petuan nedi, kenep-kenep burur lun nuk ame ngen Tuhan kadi ela' ngen adtah nuk midih iah kerab ngalap idih let ngen Tuhan mey Iyah kerab terima kenep-kenep burur lun nuk mutuh tulung ngen Iyah."

11 "Muyuh nuk tatamah, ulu anak mudi mutuh ruti na'am iko mare batuh ngen iyah atau iyah mutuh luang naam iko mare adtah selangui ngen iah. 12 atau ulu anak mudi mutuh terur la'al naam iko mare manipal ngen iah. Tu'uh, na'am muyuh mare nuk da'at kenen anak muyuh. 13 Kadi kinah ulu muyuh nuk da'at inan sala' kekeli mare nuk doo' ngen anak muyuh, Tuhan Tatamah doo' muyuh nuk lem surga meluun kekeli mare Roh Linu' ngen anak-anak Nedi nuk mutuh tulung ngen Iah."

*11:14-23 Inan Lun Mala Yesus Pakai Kuasa Setan
Matius 12:22-30; Markus 3:20-27*

14 Lem adtah adto Yesus nemuro roh nuk da'at let lem adtah lemulun nuk na'am kerab nakaruh. Kerab roh da'at inah neburo let lem la'ih inah iah kerab nakaruh. Lemulun mula' nuk nginah pelaba mawa. 15 Tapi inan lemulun nuk let lem erang lun mula inah mala, "Yesus kerab muro roh da'at nuk beken, let lem lemulun, kadi Iyah pakai kuasa let

ngen Satan, ketua roh da'at." 16 Idi ibal lun nuk let lem erang lun mula inah nuru' Yesus naru' adtah miracle nuk bire Tuhan ngen Iyah siren idah. 17 Tapi Yesus kekeli' anun nuk lem burur idah, idi Iyah nemala ngen idah, "Muyuh kekeli' ulu adtah bawang ngelawan iyah sebulang bawang sinah nasa' iah sebuleng. Ulu lun lem adtah lubang ruma' paki' linuh ngelawan adtah burur ngen adtah burur nuk beken lubang ruma' sinah rusak. 18 Paad meto, kapah Satan kereb naru' kuasa lalud nedu iyuk muh kail ulu iyah ngelawan burur iah sebuleng? Uwih mala inih kadi muyuh mala uwih pakai lalud Satan muro roh da'at let lem lemulun. 19 Laii let ngen inah ulu Uwih pakai lalud Satan muro roh da'at let lem lemulun kayu' nuk belaan muyuh, let ngen lalud iih lun let lem erang muyuh muro roh da'at let lem lemulun? Keli' rungen idah pakai lalud Tuhan naru' nuk midih nuk kayu' inah. Idah kerab ngakim muyuh balih mala Uwih pakai lalud Satan. 20 Kadi' Tuhan nemere lalud ngen Uwih muro roh da'at let lem lemulun erti inah Tuhan idih nginih ngimet muyuh."

21 "Nutun muyuh ngelinuh nuk pengitap sinih: kereb adtah laih nuk kail inan sukup perkakas pengelawan, iah jaga ruma mey abi nuk midih nedu, idah na'am kereb raruh kadi' iah jaga idah ngen doo'. 22 Tapi kerab adtah lemulun nuk kail let ngen la'ih sinah amey ngelawan iah idi nengalah iah, laih suk keduah kail inah nengalap idi nemuit abi perkakas nuk pengelawan mey abi barang laih suk pu'un-pu'un inah. Idi laih suk keduah inah nemagi abi barang nuk nalap nedu ngen lun ruyung iyah. 23 Kenep-kenep burur lun nuk naam maya' lipa ngen Uwih iah ngelawan Uwih, me kenep-kenep burur lun nuk na'am kerja ruyung Uwih, muit lemulun amey muneng ngen Tuhan iah muit idah buro let ngen Tuhan."

11:24-26 Doo'Muruh Tuhan Ngimet Muyuh Na'amNaru' Roh Daat

Matius 12:43-45

24 Yesus nutum karuh Nedi, “Kareb adtah roh da’at buro let lem adtah lemulun temidtah iah ame lawe-lawe lam tana’ nuk ali-ali nekap adtah nuk inan mudeng. Kareb iah naam kekeli’ adtah nuk inan mudeng idi iah mala, ‘uwih kerab muli amey ngen la’ih suk inan kudi malem.’ 25 Kareb iah muli’ idi neni’ar la’ih suk inan iah malem kayu’ adtah ruma’ nuk doo’bersih, 26 idi iyah amey muit ruyung iah tudu’ roh da’at nuk beken nuk pelaba da’at let ngen iyah amey mudeng lem la’ih inah. Kepipad ulun la’ih inah pelaba da’at let ngen kerab iyah inan adtah buleng roh da’at.”

11:27-28 Lemulun Nuk Tu’uh-Tu’uh Tu’an Tuhan Ngeberkat

27 Lempuket Yesus nekaruh adtah dadtur let lem erang lunmulun mula nenakaruh ngen rayah karuh mala, “Inan berkat sinam suk nenenganak mey neh ngerayah iko.” 28 Tapi Yesus na’ur iah nemala. “Mo, tapi pelaba mula’ berkat ngen lun nuk ninger mey maya’ karuh Tuhan.”

*11:29-32 Pengitap Nabi Yunus
Matius 12:38-42; Markus 8:12*

29 Kereb lemulun mula meribuk Yesus Iah mala ngen idah, “Lemulun nuk mulun kinih pelaba da’at. Muyuh pian ngen Tuhan naru adtah miracle siren muyuh kuh tada mala Uwih sinuru’ Tuhan marih. Tapi naam adtah miracle tu’an Tuhan siren muyuh laii let ngen adtah miracle nuk kereb jadi’ ngen Uwih nuk paad kayu’ nuk nejadi’ ngen Yunus

Nabi Tuhan ngilad. 30 Anun nuk nejadi ngen Nabi Yunus kereb mere keli' ngen lun ngi Bandar Nineveh mala Tuhan suk nenuru' iah ame ngen idah. Kinah meto' Anak Lemulun kadiah kerab mere keli' ngen lun nuk mulun kinih, Tuhan suk nenuru' Iah marih nginih. 31 Kerab adto suk inan Tuhan besara' kenep-kenep burur lemulun, queen suk ngimet bawang Sheba ngilad iah meto' amey lem ruma besara' Tuhan ruyung lun da'at nuk kayu' muyuh. Iyah kerab mada'at muyuh kadi' iyah nenalan let mado mey ninger ilah Raja' Solomon, idi iah neni'ar adta la'ih adtah nuk pelaba mileh let ngen Raja Solomon nuk idih nginih. Tapi muyuh na'am menu! 32 Lem adto suk inan Tuhan besara' kenep-kenep lemulun, lemulun nuk let lem Bandar Nineveh kereb muli mulun ruyung muyuh lun da'at, idah kerab mada'at muyuh kadi kadidah meleg let lem sala dadi idi amey matun Tuhan. Kerab Nabi Yunus mala Karuh Tuhan ngen idah idi neni'ar adtah laih adtah nuk pelaba doo' let ngen Nabi Yunus idih nginih. Tapi muyuh keteng die' meleg let lem sala.

11:33-36 Lapung Burur
Matius 5:15; 6:22-23

33 Yesus ngesu nakaruh ngen lun mula' Iah nemala, "Kenep-kenep burur muyuh kekeli' na'am adtah lemulun nutud adtah lapung idi naru' idih lem mapung. Pengitap, na'am adtah lemulun ngapung adtah lapung liang adtah bu'an, tapi iah naru' idih lem belawang. Kerab lemulun amey lem ruma' idah kerab ni'ar adtang lapung inah. 34 Adtang burur kenep-kenep lemulun matah. Kerab matah adtah lemulun doo' abi burur nedi kerab ni'ar ngen doo'. Tapi ulu matah adtah lemulun da'at abi burur nedi penu ngen dedtem. Ngen inah netep doo'-doo' roh adtang lem burur mudi na'am da'at. 36 Maya' inah ulu abi burur mudi penu' ngen adtang mey na'am si'it-si'it da'at , ulun mudi kerab

penu' ngen adtang kayu' adtang nuk madtang lun mudi.

*11:37-54 Yesus Nakaru Ngelawan Pharisees Mey Scribes
Matius 23:1-36; Markus 12:38-40; Luke 20:45-47*

37 Pingan Yesus nemada' lun mula', adtah lun Pharisee nemuit Yesus amey kuman ngi ruma' nedi ruyung iah me lun Pharisee nuk beken. Yesus mine ngi ruma Pharisee inah mey Iah tudo ngi meja kuman. 38 Kerab lun Pharisee inah neni'ar Yesus na'am nemuru' tidtu' Nedi sebelum Iyah kuman maya adet lun Yahudi, iah gagap. 39 Idi Tuhan Yesus nemala ngen iah, "Muyuh lun Pharisee pelaba doo' pian maya adet nuk naru' muyuh doo' siren lemulun ngi pelaii burur muyuh. Tapi linuh muyuh penu' ngen anga mey nuk da'at beken. 40 Muyuh lun nuk pelaba badte, muyuh kekeli' burur me linuh muyuh pinudut Tuhan. 41 kadi' kinah iyan muyuh masi' mey da'at, tapi doo' muyuh maleg naru' sala' mey mare ngen doo' rema' ngen lun nuk i'an ada' maya' linuh muyuh nuk doo'. Idi ngen kayu' inah muyuh kerab linu' lem siren Tuhan.

42 Tapi Tuhan kereb ngukum muyuh lun Pharisee kadi' muyuh pelaba do'pian mare bebpap pulu' ngen Tuhan let ngen nuk midih nuk naam perlu kayu 'herbs' nuk apen muyuh let lem kabun muyuh. Tapi muyuh na'am kerab naru' nuk midih nuk perlu kayu doo' ngen lemulun mey buluh ngen Tuhan. Tuhan pian ngen muyuh naru' abi nuk midih nuk perlu mey nuk midih nuk na'am pelaba perlu.

43 Tuhan kereb ngukum muyuh lun Pharisee kadi muyuh do pian tudo luun kerusi nuk inan lun nuk perlu tudo lem ruma' sembayang mey muyuh do pian ngen lemulun peburi' muyuh ngen doo'-doo'.

44 Tuhan kerab ngukum muyuh kadi' muyuh kayu' benang nuk tuan lemulun

nidta' kadi' idah naam keli' lem uwang benang inah na'am doo'."

45 Idi adtah la'ih nuk milah lem undang-undang idih lem erang idah nemala ngen Yesus, "Guru Iko mala nuk midih nuk inah, Iko meto' mala kamih da'at!" 46 Yesus nena'ur iah, " Tuhan kereb ngukum abi muyuh lawyer ngen berat meto' kadi' muyuh nenaru' mula' undang-undang nuk mikat tu'an lemulun maya', muyuh sebuleng na'am kereb maya undang-undang nuk tu'an muyuh.

47 Tuhan kereb ngukum abi muyuh lawyer kadi muyuh naru' lemulun ngelinuh muyuh doo'. Muyuh naru' etu pengetu tanem Nabi-Nabi Tuhan, Tapi lun nuk nengate idah ngilad lun merar muyuh. 48 Muyuh naru' nuk tu'an muyuh inah, inah jadi' saksi ngada'at muyuh sebuleng. Erti inah mala muyuh setuju ngen nuk sinaru' lun merar muyuh ngilad, kadi' lun merar muyuh nuk nengate Nabi-Nabi Tuhan. Kinih muyuh ngetu-ngetu tanem dedi. 49 Kadi kinah Tuhan mala ngen lemulun nuk kayu' muyuh, Uwih mare lun nuk ru'an Kudi amey ngen lun inih, tapi idah ngeda'at mey ngate idah. 50 Kadi kinah muyuh lun da'at inih meto tu'an Tuhan ngukum kadi muyuh nengate abi Nabi Tuhan let pu'un-pu'un tana' inih. 51 Suk pu'un nate iah inah Abell mey suk kepipad nate nuk sinulis lem Buku Tuhan iah inah Zechariah nuk nate lun merar muyuh ngi natad temple lem erang altar mey ruma' Tuhan. Mo, Uwih mala ngen muyuh, muyuh lun nuk da'at kerab tu'an Tuhan ngukum kadi nengate abi lun nuk inah! 52 Tuhan kerab ngukum abi muyuh lawyer derah-derah, kadi muyuh nengalap let ngen lemulun teka nuk kerab ngukab bubpu' ileh lem ayu' Tuhan mey nuk pian Nedi. Muyuh sebuleng na'am kekeli Tuhan, muyuh ngudtu' lun baken nuk pian ela' keli' Iyah.

53 Kerab Yesus buro let ngi ruma' Pharisees inah, lun Scribes mey lun Pharisee nekaruh bu'uh ngen Iah mey ngitun Iah ngen itun nuk mula' lem ayu mula nuk midih. 54

Nuk pian dedi idah pian ngenep Iah ngen karuh nuk mala' belaan Iyah..

12:1-12 Na'am Kerab Kayu' Lun Pharisees

Matius 10:19-33; 12:32

12 1 Kerab inah ribuh-ribuh ken mula' lemulun amey ngi nuk inan Yesus lamud ibal patidta' ngen adtah burur ngen adtah burur nuk beken. Idi Yesus nekaruh pu'un-pu'un ngen anak sekolah Nedi Iah nemala, "Iyan muyuh tabaya' tu'an lamud lun Pharisee. Nuk belaan kudi iyainah sayu dedi. 2 Na'am kayu' idah kadi sala' sayu nuk tu'an idah ngapung tu'an Tuhan ngeruat mey naam nuk midih mapung na'am tu'an Iah ngeruat. 3 Kadi kinah abi nuk binala muyuh uleng-uleng kereb tu'an ninger lem erang lemulun mey anun-anun nuk tu'an muyuh ngayaek ngen adtah lun beken uleng-uleng tu'an mala ngen lun mula' 4 Iyan kelupan, na'am ta'ut ngen lun mulun kadi idah kerab ngate burur muyuh tupu, tapi pingan inah na'am idah kerab naru' anun-anun ngen muyuh. 5 Uwih mala ngen muyuh ta'ut ngen Tuhan nuk inan lalud kereb ngate mey nela' muyuh amey lem neraka ukum nuk meruked. Mo, Uwih mala ngen muyuh ta'ut ngen Iyah. 6 Kenep-kenep burur kekeli' harga limah manuk pirit mele. Tu'uh pah harga idah male adtah pah lem erang idah na'am Tuhan kelupan iah. 7 Ngen kadimuyuh Tuhan kerab kekeli' kapah ken mula ebpuk lun uluh muyuh. Kadi' kinah na'am ta'ut kadi kenep-kenep burur muyuh Tuhan perlu let ngen mula pirit.

8 Laii let ngen inah Uwih mala ngen muyuh, kenep-kenep burur lun nuk mala ngen lemulun iah menu ngen Uwih, Uwih kerab mala ngen malikat Tuhan iyah adtah lun nuk maya' Uwih. 9 Tapi iih-iih lun nuk mala na'am pian ngen Uwih pama'un lemulun Uwih kerab mala ngen malikat Tuhan la'ih inah na'am lun nuk maya' Uwih. 10 Kenep-kenep burur lun nuk mala na'am pian ngen Uwih Tuhan kerab mare doo' ngen iah, tapi

ngen kenap-kenap burur lemulun nuk na'am pian ngen Roh Linu' Tuhan na'am kereb mare doo' ngen iah.

11 Kerab munu' Kudi ngenep muyuh mey muit muyuh besara' lem ruma' sembayan lun Yahudi atau pama'un lun merar 'gentiles' mey lun merar beken kadi' muyuh lun nuk maya Uwih, na'am muyuh da'at lemburur anun nuk belaan muyuh, 12 kadi kerab muyuh lem besara' Roh Linu' kerab nguyut muyuh anun nuk pian Tuhan tu'an muyuh mala."

12:13-21 Pengitap Laih Kaya Suk Miro

13 Idi adta lemulun nuk let lem erang lun mula' nemala ngen Yesus, "Guru'tulung mare keli ngen kinanak kudi suk rayah nuru iah mare babpat bareng nuk let ngan tatamah kamih." 14 Idi Yesus nemala ngen la'ih inah, "Kinanak na'am inah kerja Uwih suk ngakim mey magi bareng mudi!" 15 Idi Yesus nemala ngen lemulun nuk idih nginah ngabi, "Jaga muyuh burur muyuh sebuleng ngen kenep-kenep na'an anga, kadi kapah ken mula' pah bareng muyuh atau kapah ken kaya pah muyuh na'am nuk midih nuk inah ulun nuk tu'uh."

16 Idi Yesus nemala adtah nuk pengitap ngen lun mula', "Adtah la'ih kaya, ranih lati' nedi mula'. 17 Idi la'ih inah ngelinuh lemburur iah sebuleng mala, 'anun nuk kerab tu'an uwih? Kadi Uwih na'am lepo nuk rayah inan uwih ripun abi peranih kudi. 18 Idi iah mala, uwih keli anun nuk kereb tu'an, uwih ngeraat lepo kudi mey mudut adtah lepo nuk rayah. Lem inah inan uwih ripun peranih mey bareng-bareng kudi nuk beken. 19 Idi uwih kerab ngelinuh lem burur uwih sebuleng, uwih pengah ripun sukup bareng nuk kereb

kenen kuh lem mula lak nuk beruh, uwih kerab mulun ngen senang neto'. Uwih kerab kuman, mirup, mey ngeliat uwih sebuleng.' 20 Tapi Tuhan mala ngen la'ih inah, ' Iko la'ih miro alem sinih Uwih kerab ngalap iyat mudi muli'let ngen iko, iko kerab mate. Idi adtah lun bekan kerab ngalap bareng nuk siripun mudi." 21 Yesu nemengah mala nuk pengitap Nedi, "Inah nuk kerab jadi ngen kenep-kenep burur lun nuk ripun bareng ngen iah sebuleng ranga iah na'am pakai ilah, kail me kaya nedi nulung kerja Tuhan."

12:22-34 Na'am Susah Ngen Anun-Anun
Matius 6:25-34, 19-21

22 Idi Yesus nemala ngen anak sekolah Nedi, "Kadi' kinah Uwih mala ngen muyuh na'am susah lem ayu nuk midih nuk perlu pengulun kayu' ken sukup nuk kenen, mey anak nuk tu'an ngimet. 23 Muyuh kekele' ulun muyuh perlu let ngen nuk kenen muyuh mey burur muyuh perlu let ngen anak nuk tu'an muyuh ngimet. 24 Belajar let ngen telu'a', muyuh kekele' idah na'am nibu mey ranih mey idah na'am lepo inan ripun nuk kenen kayu' pade, tapi Tuhan kereb mare sukup nuk kenen ngen idah. Ken na'am muyuh kekele', Tuhan perlu ketuh ngen kedimuyuh let ngen manuk. 25 Laii let ngen inah ken madah adtah muyuh nuk kereb ngiuk adtah minit ngen ulun nedi ranga' iah susah ngelinuh kepah ken dadan iah kereb mulun? 26 Kadi kinah, ulu muyuh na'am kereb naru' adtah nuk midih nuk iit kayu' inah, muyuh na'am sinung susah ngen anun-anun nuk midih lem ulun muyuh. 27 Pengitap, belajar let ngen bunga' nuk mulun lem pulung idah pelaba doo' ribed. Idah na'am kail keraja mey na'am nganuk idah sebuleng, tapi Uwih mala ngen muyuh na'am adtah lemulun nengulung anak nuk doo' ribed, Raja Solomon pah nuk nengulung ibal anak nuk eleng doo' sinaru na'am teh, ken ribed busak adtah

bunga nuk inah. 28 Jadi' kinah ken doo' Tuhan nganuk nuk midih nuk na'am perlu kayu' bunga' nuk madtu kinih idah mulun lempulung mey madtu raiak idah tu'an lun ngeseb. Tuhan pelaba tabe' doo' pian nganuk kedimuyuh lun nuk laya' anu!

29 Kadi' kinah na'am naru' ulun, masa mey kail muyuh bubpu susah ngalinuh anun nuk pian kenen me nuk rupen muyuh, 30 kadi lem ulun lemulun nuk na'am kekeli Tuhan idah ngalap masa me kail dedi susah ngalinuh abi nuk midih nuk inah. Beken let ngen inah Tuhan Tatamah muyuh lebih kekeli nuk midih nuk inah perlu ngen muyuh. 31 Let ngen susah ngalinuh nuk midih, doo' muyuh naru ulun mey masa muyuh maya' ulun Tuhan idi Iyah kereb mare abi nuk perlu muyuh. 32 Muyuh kayu domba nuk tu'an Uwih jaga, ngen inah na'am susah ngen anun-anun nuk midih, kadi Tuhan Tatamah muyuh doo' pian mare nuk piniaan mey kuh Raja ngimet muyuh.

33 Ngen inah masiw nuk midih muyuh mey mare rigit belih idih ngen lun nuk miskin. Ngen kayu' inah muyuh kereb ngalap roh berkat nuk na'am kereb mabi. Berkat inah kerab meruked lem surga ngi nuk inan na'am lun meno mey nuk na'am rera' kuman idah. Uwih mala inih kadi' ngapah nuk inan nuk midih muyuh ngenah meto' nuk inan linuh muyuh.

12:35-48 Sedia' Ngen Adting Yesus Marih Lun Tana'
Matius 24:45-51

35 Yesus nutum karuh Nedi. "Muyuh mesti pakatu sedia' keraja mey naru' nuk midih nuk perlu tu'an muyuh naru', 36 kidih teh muyuh kayu' lun nuk keraja ngen adtah taukeh nuk tu'an idah na'it muli let lem adtah irau pawah. Kerab taukeh inah madting mey neteg bubpu ruma nedi idah kerab ngukab bubpu' mey muit iah amey lem ruma. 37

Pekerja nuk inah kerab tu'an ngeberkat kerab taukeh suk inan idah keraja muli' kadi iah kekele' idah idih sedia' na'it adting iyah. Mo, idah kerab tu'an ngeberkat. Setu'uh nah Uwih mala ngen muyuh, taukeh suk inan idah keraja pelaba doo' pian ngen idah, idi iah nganuk burur iyah kayu' didah anuk idi iyah nuru' idah tudo ngi meja mey mare nuk kenen ngen idah. 38 Tu'uh pah taukeh nuk inan idah keraja muli' laling dadtem atau muka lekedtang kerab idah na'am netam iah muli', idi iah keli' idah naru' anun nuk perlu tu'an idah iah mare tebpar ngen idah.

39 Idi Yesus nemala ngen anak sekolah Nedi, "Tapi muyuh kekele' kerab lun wan adtah ruma kekele' idan lemulun pian ame meno nuk midih lem ruma' nedi iah temina' jaga' idi na'am mare lemulun amey lem ruma' nedi. 40 Paad kayu inah muyuh mesti temina' kenep-kenep idih, kadi'Uwih kereb muli' kerab muyuh na'am temina' Uwih madting."

41 Idi Petrus nengitun Yesus, "Guru' ken ngen kamih anak sekolah Mudi tupu teh inan Iko mala nuk pengitap sinah? Atau kuan abi lemulum?" 42 Idi Yesus nemala ngen anak sekolah Nedi, " Inih kuan iih-iih lun nuk doo' mileh keraja tu'an 'taukeh' pamadur lun nuk keraja' ngen iyah, kidih tah idah kereb inan nuk kenen lem kerab kuman ranga' taukeh inah naam idih. 43 La'ih madur inah tu'an ngeberkat kerab taukeh inah muli ranga' iyah neni'ar abi nuk ru'an nedi sinaru' kayu nuk binala iyah. 44 Uwih mala ngen muyuh taukeh nedi ngumak pakat nedi naru' iah kuh manger jaga abi-abi nuk midih nedi. 45 Tapi kapah ranga laih madur inah mala ngen iah sebuleng, 'Taukeh kudi na'am male muli' ngen inah kerab neh uwih naru' nuk pian kudi', idi laih madur inah da'at taru' ngen lemulun nuk keraja ngen taukeh inah, idi iah meto' naru' party kuman mey mirup nuk rupan pa'it idi mabuk 46 Idi taukeh inah muli'kerab la'ih madur inah na'am netam iah

muli'. Idi taukeh inah nekeli' laih madur inah nenaru' nuk naam petulu idi nengukum iah ngen pelaba berat idi nenaru' iyah ruyung lun keraja' nadi nuk bekan nuk na'am maya' ukum nedi.

47 Kenep-kenep lun keraja nuk kekeli' anun nuk ru'an taukeh nedi tu'an, ranga' iyah naam temina' na'it iyah madting, atau iyah mulun maya'pian iah sebuleng, iyah tu'an taukeh nedi ngukum ngen berat. 48 Tapi kenep-kenep burur lun keraja nuk na'am kekeli'anun nuk ru'an taukeh nedi tu'an, ranga' nuk tu'an nadi na'am doo' iah kerab tu'an ngukum, iah tu'an ngukum ngen ra'an. Paad kayu' inah Tuhan netam mula' let ngen kenep-kenep lemulun nuk inan Iah nemare mula'. Mo, Tuhan pian ngen elang mula' let ngen lun nuk inan Iah nemare rayah kuasa.”

12:49-53 Bada' Yesus Naru' Lemulun Paki'

Matius 10:34-36

49 Idi Yesus nemala ngen anak sekolah Nedi, “Uwih idih nginih penepu'un **apui** ngen lemulun nuk na'am menu ngen Tuhan. Pian ketuh tebe' Uwih ngen apui inah pengah mulun, tapi pu'un-pu'un Uwih perlu tu'an mederah mey susah paad madting derah inah pengah. 51 Ken madah muyuh ngelinuh Uwih idih nginih naru' lemulun mulun lun tana' inih doo' rurum ngen adtah burur ngen adtah burur nuk bekan? Uwih marih naru' lemulun na'am doo' rurum. 52 Let kinih lubang ruma' lemulun bagi', pengitap, ulu limah burur lem adtah lubang ruma' idah pekadaluh lem erang idah sebuleng, teluh burur bu'uh ngen duah burur mey duah burur bu'uh ngen teluh burur. 53 Kinah meto' tatamah bu'uh ngen anak dala'ih mey anak dela'ih bu'uh ngen tatamah, tasinah bu'uh ngen anak datur mey anak datur bu'uh ngen tasinah; suk iban tasinah bu'uh ngan anak iban datur mey anak iban datur bu'uh ngen iban tasinah nedi, kadi'

inan lun nuk menu ngen Uwih mey inan lun nuk na'am menu."

*12:54-59 Yesus Bu'uh Ngen Lemulun Na'am Kekeli' Anun Nuk Tu'an Tuhan Kerab Inah
Matius 5:25-26; 16:2-3*

54 Idi Yesus lemiget amey ngen lun mula' Iah nemala. "Ranga' muyuh ni'ar laput item mirat let lem banget lipa lem inan adto tanep muyuh peradtu mala ela' mudan iah. Ngen mala kinah muned nuk belaan muyuh. Kayu' inah meto' kerab bariw mirat lem tana' pasir let lipa south muyuh peradtu mala lau' lem adto kinih. Ngen mala kinah muned nuk belaan muyuh lau' ayu' teh adto sinah. 56 Muyuh lun nuk sayu muyuh kerab mala kapah ayu' kaa' tana' mey langit, ngudah muyuh na'am kekeli erti anun nuk tu'an Tuhan masa kinih? 57 Mawa ketuh meto' ngudah muyuh na'am kerab netep anun nuk doo' nuk kerab tu'an ngen muyuh sebuleng? 58 Pengitap, ulu adtah lemulun muit adtah burur muyuh amey besara' lem ruma' besara' doo' nutun pedoo' ngen iah kerab na'am teh adto suk inan iah muit besara madting. Kidih teh iah na'am muit iko amey ngen hakim mey hakim na'am mare iko amey ngen polis mey polis na'am nutup iko lem ejil. 59 Ulu iko tu'an ngejil Uwih mala, iko mesti na'am kerab buro let lem ejil pad madting iko bayar abi nuk perlu tu'an iko bayar.

1. Karuh nuk ranga' nakaruh mey nuk ranga' nulis:

<u>Nakaru</u>		<u>nulis</u>
Ngenkuh	=	ngen uwih
ngemuh	=	ngen iko
ngenah	=	ngen iah

ngedah	=	ngen idah
kuh	=	uwih
muh	=	iko
nah	=	nedi/ iah
dah	=	idah
	=	muyuh/ngen muyuh mey nuk beken

2, Apitan mula nuk pimug kayu':

dih

nah/neh

pah

tah/teh mey nuk beken.

3 *nah/neh* pagatum ngen *kata kerja*

neh mala = nemala

neh kuman = nekuman mey nuk beken.

4. *Accuracy*. ranga uwih masa'nuk pangah sinulis keduwih na'am ilung nuk sinulis kudi accurate tu'uh maya' ilung nuk sinulis lem karuh Inggeris, kadi' na'am men mula karuh Kelabit nuk paad ngen ibal karuh Inggeris. Pakatu narih nekap epak atau ayat karuh Kelabit nuk mayu-mayu ela' pad. Uwih ngelinuh nginih adtah keraja rayah *editors*, kadi idah perlu maad ilung kenep-kenep karuh Inggeris nuk na'am ilung nah paad ngen karuh Kelabit, nuk sinulis kenep-kenep burur tauh nuk nenaru' draf translation. Pengitap *evil*

spirit, crowd, rule, demon, miracle, master, workers, mey mula' nuk beken. Ulu idah na'am maad ilung kenep-kenep epak karuh nuk kayu inah, mula' ilung neh adtah epak karuh Inggeris sinaru' amey lem karuh Kelabit. Beken teh ilung idih sinaru' keduih beken teh idih sinaru' adtah tauh nuk beken. *Cosistency* nuk sinulis tauh na'am paad.